

12-06-27

Återanvändning av gravvårdar

Manual

Kulturminneslagens 4:e kapitel 11 §:

I vården av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

Bedömningsgrupp

Den miljö- och kulturansvarige har, i samråd med griftegårdschefen, huvudansvaret för bedömningen av det kulturhistoriska värdet av gravvårdarna. Experthjälp kan exempelvis inhämtas från Riksantikvarieämbetet, Länsmuseet eller Centrala Gravvårdskommittén.

Klassificeringsgrader

- **Mycket värdefull** – utgör de gravanordningar som har kulturhistoriskt värde. De skall bevaras och vårdas på bästa möjliga sätt när gravrätten upphör. De får inte återanvändas.
- **Värdefull** – avser de gravvårdar som har kulturhistoriskt värde och som är värda att bevara med hänsyn till kulturmiljön på hela begravningsplatsen, eller betydelsefulla för en avdelning eller tidsepok inom begravningsplatsen och som kan återanvändas, utan eller efter försiktig omarbetning.
- **Övriga** – utgörs av gravvårdar som inte är av kulturhistoriskt värde. Det finns således inga kulturhistoriska skäl för bevarande eller återanvändning av gravstenen. De kan bortföras men av miljöhänsyn bör de återanvändas.

Process

Begravningslagens 7:e kapitel 36 §:

Det som gravrättsinnehavaren inte har fört bort från gravplatsen inom sex månader efter gravrättens upphörande tillfaller upplåtaren. Om det har uppstått tvist om bortförandet, räknas tiden från tvistens slutliga avgörande.

Dokumentation och bedömning

Samtliga gravvårdar fotograferas och dokumenteras. Vid fotograferingen av gravvården görs en bedömning på plats av densamma utifrån dokumentationsunderlaget (Se bilaga!). Gravvården placeras in i rätt klassificeringsgrad, tidsepok, processen för den aktuella gravvården fastställs och måtten noteras. Uppgifterna och bilden förs in i gravboken varefter en arbetsorder skrivs ut.

Hantering

Mycket värdefull

Ingen aktivitet. Gravanordningen behålls på platsen och vårdas för kommande generationer. Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort förutsatt att de inte bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Platsen förses med en metallskylt med texten ”Kulturgrav”. Att ärva, förvalta och överlämna ska vara målsättningen.

Värdefull

Återlämnade gravrätter: *Stående gravvård* vänds och står kvar på gravplatsen i 6 månader. *Liggande gravvård* lämnas orörd i 6 månader.

En informationsskylt sätts upp som upplyser om skälet till att gravstenen finns kvar på platsen. (Se bilaga!)

Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort förutsatt att de inte bedöms som kulturhistoriskt värdefulla.

Efter 6 månader transporteras gravvården till uppställningsplatsen söder om Uppståndelsens kapell alternativt till gravvårdsupplaget i Lilla Aska. Därefter är det ej möjligt för den tidigare gravrättsinnehavaren att återfå gravvården.

Återtagna gravrätter: *Stående gravvård* vänds och står kvar på gravplatsen i 1 år efter återtagandet. *Liggande gravvård* lämnas orörd i 1 år.

En informationsskylt sätts upp som upplyser om skälet till att gravvården finns kvar på platsen. (Se bilaga!)

Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort förutsatt att de inte bedöms som kulturhistoriskt värdefulla.

Efter 1 år transporteras gravvården till uppställningsplatsen söder om Uppståndelsens kapell alternativt till gravvårdsupplaget i Lilla Aska. Därefter är det ej möjligt för den tidigare gravrättsinnehavaren att återfå gravvården.

Förverkade gravrätter: *Stående gravvård* vänds och står kvar på gravplatsen i 6 månader efter förverkandet. *Liggande gravvård* lämnas orörd i 6 månader efter förverkandet.

En informationsskylt sätts upp som upplyser om skälet till att gravstenen finns kvar på platsen. (Se bilaga!)

Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort förutsatt att de inte bedöms som kulturhistoriskt värdefulla.

Efter 6 månader transporteras gravvården till uppställningsplatsen söder om Uppståndelsens kapell alternativt till gravvårdsupplaget i Lilla Aska. Därefter är det ej möjligt för den tidigare gravrättsinnehavaren att återfå gravvården.

Avvikelse

Stående sten på gravram: Om en stående sten ingår som en del av en gravram, eller av någon annan anledning ska behållas som hyrsten på platsen, vänds den och skyltas som ovan. Dock omslipas den efter vändningstidens slut och återmonteras på platsen.

Stora stående stenar: Om en gravvård på grund av tyngd, form eller dylikt anses omöjlig att vända, förses den enbart med en informationsskylt (Se bilaga!). Detta skall dock endast ske i undantagsfall.

Liggande sten i slänt eller stenplatta på mur: Om en sten ingår som en arkitektonisk del av griftegården och ska behållas som hyrsten på platsen, skyltas den som ovan. Dock omslipas den efter skyltningstidens slut och återmonteras på platsen.

Övriga

Återlämnade gravrätter: *Stående gravvård* vänds och står kvar på gravplatsen i 6 månader. *Liggande gravvård* lämnas orörd i 6 månader.

En informationsskylt sätts upp som upplyser om skälet till att gravvården finns kvar på platsen. (Se bilaga!)

Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort.

Efter 6 månader märks gravvården med gravnumret och tas bort från gravplatsen, därefter är det ej möjligt för den tidigare gravrättsinnehavaren att återfå gravvården. Gravvården går sedan till återbruk eller i sista hand till destruktionsfirma.

Återtagna gravrätter: *Stående gravvård* vänds och står kvar på gravplatsen i 1 år efter återtagandet. *Liggande gravvård* lämnas orörd i 1 år.

En informationsskylt sätts upp som upplyser om skälet till att gravvården finns kvar på platsen. (Se bilaga!)

Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort.

Efter 1 år märks gravvården med gravnumret och tas bort från gravplatsen, därefter är det ej möjligt för den tidigare gravrättsinnehavaren att återfå gravvården. Gravvården går sedan till återbruk eller i sista hand destruktionsfirma.

Förverkade gravrätter: *Stående gravvård* vänds och står kvar på gravplatsen i 6 månader efter förverkandet. *Liggande gravvård* lämnas orörd i 6 månader.

En informationsskylt sätts upp som upplyser om skälet till att gravvården finns kvar på platsen. (Se bilaga!)

Eventuell gravrabatt läggs igen. Eventuella växter tas bort.

Efter 6 månader märks gravvården med gravnumret och tas bort från gravplatsen, därefter är det ej möjligt för den tidigare gravrättsinnehavaren att återfå gravvården. Gravvården går sedan till återbruk eller i sista hand till destruktion.

Avvikelse

Stora stående stenar: Om en gravvård på grund av tyngd, form eller dylikt anses omöjlig att vända, förses den enbart med en informationsskylt (Se bilaga!). Detta skall dock endast ske i undantagsfall.

Återanvändning

Mycket värdefull

Ingen aktivitet. Gravanordningen behålls på platsen och vårdas för kommande generationer. Den förses med en metallskylt med texten ”Kulturgrav”. Att ärva, förvalta och överlämna ska vara målsättningen.

Värdefull

Gravvården visas på uppställningsplatsen söder om Uppståndelsens kapell. Då gravvården hyrs ut skrivs ett avtal mellan kyrkoförvaltningen och den nye gravrättsinnehavaren. Avtalet reglerar exv. hyreskostnad, avtalstid och bestämmelser.

Vid omarbetning ska text, stil och val av dekor samt bearbetningsmetod överensstämma med gravvårdens ursprungliga utförande och tidsepok. Detta arbete bekostas av gravrättsinnehavaren.

Eftersom gravvården hyrs har den nye innehavaren inte rätt att disponera gravvården efter det att gravrätten, vid avtalstidens slut, återgått till upplåtaren.

Övriga

Gravvården transporteras till Lilla Aska. Av miljöhänsyn eller andra skäl, exempelvis att gravvården är tillverkad av nordiskt stenmaterial, bör stenmaterialet återanvändas. Ett kretsloppstänkande ska alltid eftersträvas. Därför ska riktlinjen vara återbruk och i sista hand destruktion. Fortlöpande kontakt med eventuella intressenter angående tillgängligt stenmaterial upprätthålls av griftegårdsexpeditionen. Återbruksstenar visas på uppställningsplatsen söder om Uppståndelsens kapell. Då gravvårdar avyttras skrivs ett överlåtelseavtal mellan kyrkoförvaltningen och den aktuella köparen. Avtalet fastställer bland annat uppdrag, åtagande och ansvar. Det är av vikt att materialet, då det lämnat kyrkoförvaltningen, handhas på ett etiskt korrekt sätt.

Vid destruktion grävs gravvården ner på Lilla Aska griftegård. Platsen och uppskattat djup registreras och arkiveras för exv. framtida arkeologiska undersökningar.

Bilaga 1 Dokumentationsunderlag

Gäller år: 2012

ÅTERLÄMNANDE AV GRAVRÄTT

Gravplatsnummer

Diarienummer

Kännetecken

Gravvårdsbestämmelser

Kategori:-----

Åtgärd:-----

Tidsepok:-----

Återanvändning:-----

Typ:-----

Mått:-----

Material:-----

Fotograferad datum + sign

Bild nr:

Vänd datum + sign

(Blanketten lämnas till resp. förman)

Gruppen igenlagd datum + sign

(Blanketten åter Ewa)

Borttagen datum + sign

(Blanketten åter Ewa)

Postadress

Box 2037
580 02 LINKÖPING

Besöksadress

Fridtunagatan 2

E-postadress

kyrkoforvaltning
@svenskakyrkanlinkoping.se

Telefon

013-20 50 00

Telefax

013-20 50 21

Bankgiro

730-6814

Bilaga 2 Upplysningsskylt vid vändning

Informationsskylt vid vändning stående sten eventuellt i kombination med liggande sten. Blå med vit text.

UPPLYSNING

Gravrätten har återgått till upplåtaren. Som ett tecken på detta har gravvården vänts under en begränsad tid

Om någon under denna tid önskar återfå gravrätten eller omhänderta gravvården kontaktas Griftegårdsexpeditionen,
vx 013-20 50 00.

I annat fall tillfaller gravvården upplåtaren.

Bilaga 3 Upplysningsskylt för ovändbar sten

Informationsskylt för enbart liggande sten, stenplatta på mur eller där vändning av stående sten anses omöjlig. Blå med vit text och vit kant.

